

**FORMATION OF LIFE COMPETENCE OF PRE-SCHOOL CHILDREN
AS REFLECTION OF PRE-SCHOOL TRAINING INSTITUTION
EDUCATIONAL SPACE ORGANIZATION IN THE LIGHT OF
MODERN REQUIREMENTS**

Vertugina V.

Boris Grinchenko Kiev University, Ukraine

The article highlights the problem of creating an educational space in today's preschool institution, issues of computer games application in teaching and educational process which are aimed at the formation of preschooler's life competence in preparation for school. The focus is on the importance of computer games.

**ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДНЗ У СВІТЛІ
СУЧАСНИХ ВИМОГ**

Вертугіна Валентина Миколаївна,

Київський університет імені Бориса Грінченка,

Педагогічний інститут, Україна

У статті висвітлюються проблеми створення освітнього простору в сучасному дошкільному навчальному закладі, валеологізації середовища, піднімається питання впровадження в навчально - виховний процес комп'ютерних ігор, спрямованих на формування життєвої компетентності дошкільника на етапі підготовки до школи. Акцентується увага на важливості використання комп'ютерних ігор .

В умовах модернізації змісту дошкільної освіти значна увага приділяється освітньому процесу в дошкільних навчальних закладах (ДНЗ), де нові педагогічні технології співіснують з консервативними. Адже на часі новий підхід до виховання підростаючого покоління, коли відбувається перехід від соціоцентричної до особистісно орієнтованої системи. Тому до організації освітнього простору в ДНЗ ставляться високі вимоги, проводяться дослідження, результати яких друкуються в наукових збірниках, на шпальтах журналів, впроваджуються в практику роботи ДНЗ. Оскільки у світлі сучасних вимог актуальним є проблема підготовки дитини до школи, то це накладає певні

обов'язки на працівників дошкільної освіти щодо організації навчально – виховної роботи в ДНЗ, спрямованої на формування життєво компетентного дошкільника.

Тому *метою* даної статті є розгляд проблеми розширення освітнього простору в сучасних ДНЗ засобом впровадження комп'ютерних ігор різного спрямування (в тому числі і валеологічного) для формування життєвої крмпетентності дошкільника на етапі підготовки до школи.

Освітній простір – це набір певним чином пов'язаних між собою умов, які впливають на освіту людини. Як зазначає К.Л. Крутій, освітній простір сучасного дошкільного навчального закладу – це специфічне місце й особливі умови формування особистості маленької дитини, а також педагогічної діяльності вихователів [4; 5]. Освітній простір дошкільного навчального закладу складається з таких компонентів:

- взаємодія з різними освітніми інститутами, соціальними партнерами й учасниками педагогічного процесу;

- предметно – розвивальне середовище;

- освоєння змісту дошкільної освіти [4; 6].

Крім поняття «освітній простір», часто серед науковців і педагогічних працівників вживається поняття «педагогічне середовище». За визначенням, яке дає К.Л. Крутій, посилаючись на В.О. Ясвіна, предметне середовище – це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і просторово – предметному оточенні [3; 86]. Можливості впливу педагогів на педагогічне середовище і створення розвивального середовища є потенціалом здоров'язбережувальної системи.

Науковці Н.В. Гавриш, Н.Ф. Денисенко, К.Л. Крутій, Л.І. Редькіна, Л.О. Федорович виокремлюють головні характеристики середовища. Це культуросообразність, гуманістичність, розвивальний характер, креативність, валеологічність, безпека, комфортність, адаптивна референтність [3]. Зупинимось на такій характеристиці як валеологічність, тобто створення відповідних умов, за яких дитина розвивалась би і фізично, і психічно здоровою. До них ми віднесемо матеріально-технічну базу, підготовку педагогічних працівників, їх компетентність, наявність методичного

забезпечення, взаємозв'язок з сім'єю дошкільника. Крім цього, необхідно валеологізувати весь освітній процес, враховуючи можливості і потреби вихованців. Все це є передумовою виховання, в першу чергу, здорової особистості, яка б хотіла, змогла і вміла вчитися в школі. Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» визначено, що напередодні вступу до школи дитина має бути життєво компетентною, тобто обізнаною у всіх сферах життєдіяльності: «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам». Зауважимо, що компетентність не зводиться до набору компетенцій і не є сумою сумою знань, умінь, навичок, адже вона включає ще і мотиваційну, соціальну і поведінкову складові.

Проте, як показують дослідження педагогів і психологів, не всі діти старшого дошкільного віку готові до навчання в школі. Як зазначають науковці (Г.П. Лаврентьєва, С. М. Іванова), у багатьох дітей, які йдуть до школи, недостатньо розвинено мовлення: діти іноді використовують слова, не усвідомлюючи їх значень, що заважає їм опанувати більш високий рівень образного мовлення; словниковий запас бідний на епітети, порівняння, антоніми, синоніми; недостатньо розвинене монологічне мовлення. Також виникають труднощі і з формуванням елементарних математичних уявлень: частина дітей не розуміє співвідношення між предметами та їх частинами; деяким дітям важко орієнтуватись в просторі, не володіють вмінням вільно пересувати точки відліку тощо. Досить часто в основі неготовності до сприймання навчального матеріалу лежить як неправильно організований освітній простір, так і нездоров'я дошкільника. Результати досліджень Т.К. Андрущенко, Н.Ф. Денисенко, О.Л. Богініч, Т.І. Книш та ін. показують, що у дітей на етапі підготовки до школи не сформовані навички турботи про власне здоров'я, ціннісне ставлення до нього, тому у першому класі досить високий відсоток часто хворюючих дітей, що негативно відображається на учінні. У дошкільників має бути сформована готовність бути здоровими, яка складається з потреби (хочу) бути здоровим, зі здатності (можу) будувати свої відношення із самим собою і навколишнім світом та рішучості (буду) жити за природою відповідними законами (В.П. Петленко).

Ще одна проблема, над якою варто задуматись, готуючи дитину до школи, це проблема готовності дитини передшкільного віку до

зміни ігрової діяльності на навчальну, до нових взаємин з дорослими, до того, чи готова вона стати школярем.

Як зазначає С.О. Ладивір [5; 8], у реальному житті дорослі, турбуючись про підготовку дитини до школи, найменше уваги звертають на ігрові дії дитини. А між тим психолого-педагогічна наука та практика стверджують, що у дитини, яка не «прожила» повноцінно всі етапи розвитку власної ігрової діяльності – від маніпулятивних ігрових дій до ігор за правилами – значно затримується формування відповідної мотивації учіння. Звернемо увагу на твердження Л. С. Виготського про те, що «зоною найближчого розвитку» стає учіння тільки тоді, коли гра вичерпує свої розвивальні можливості, тобто коли діти піднялись до кризи семи років. Враховуючи сьогоденний розвиток дітей, криза може наступити і в 6, і в 7 років, тому, готуючи дитину до школи, необхідно враховувати індивідуальний розвиток дитини і зміну провідного виду діяльності. Зважаючи на те, що більшість дітей йдуть до школи в 5 – 6 років, зазначимо, що характер провідної діяльності дитини і є показником її психологічного віку. Для того, щоб дитини вчасно «прожила» всі етапи розвитку ігрової діяльності, була спроможною добре вчитись в сучасній школі, прагнути до пізнання нового, необхідно в дошкільних навчальних закладах створювати сучасне розвивальне ігрове середовище. В сучасних умовах важливим елементом середовища, яке розвиває, стають нові інформаційні технології. Комп'ютер у життя дитини може ввійти лише через гру, тому в ДНЗ розвивальне середовище функціонує як комп'ютерно – ігровий комплекс (КІК). У Базовій програмі розвитку дитини « Я у Світі» зазначено, що вже у п'ятирічному віці дитина здатна свідомо «обирати спосіб дії, приймати особливі умови, які пропонує комп'ютерна технологія» [1; 358]. Працюючи на комп'ютері, дитина шостого року життя діє з наочними екранними образами, яким надає ігрового значення. Плануючи роботу з комп'ютером, важливо враховувати, що навчальні комп'ютерні програми є своєрідними дидактичними іграми з різноманітним змістом, які допомагають ознайомлюватись з довкіллям, дають поштовх для розвитку уяви, спонукають до фантазування тощо. Як стверджують Т.О. Павлюк, І.П. Козярін, В.П. Чорна, комп'ютерні ігри допомагають реалізувати дитячі мрії

про реалістичні світи [6; 8]. Одна з актуальних проблем сьогодні – створення і використання в освітньому процесі комп'ютерних ігор, спрямованих на гармонійний розвиток особистості. Сьогодні вже розроблені комп'ютерні ігри для дітей старшого дошкільного віку математичного, мовленнєвого змісту. Проте ігри валеологічного спрямування перебувають ще в стані розробки. Справа в тому, що деякі науковці вважають за недоцільне розробляти комп'ютерні ігри оздоровчого спрямування, підтверджуючи свої слова тим, що наш вік – вік гіподинамії, і сидіння за комп'ютером лише знівелює турботу про здоров'я підростаючого покоління. А тим більше – комп'ютерні валеологічні ігри. Зауважимо, що правильний підбір таких ігор, правильне їх використання дасть підґрунтя для формування валеологічної свідомості - вищої форми відображення дійсності, яка пов'язана з психічними процесами щодо збереження власного здоров'я - у дітей старшого дошкільного віку, мотивацій щодо ведення здорового способу життя. Аргументом можуть слугувати дослідження щодо використання комп'ютерних ігор у навчально – виховному процесі дошкільників, проведені Г.П. Лаврентьєвою, С.М. Івановою, Т.О. Павлюк, Т.В. Пеккер, О.Ю. Протасовою, Л.Д. Чайноюю. Також студенти Київського університету імені Бориса Грінченка спеціальності «Дошкільне виховання» під керівництвом науковців створюють і випробовують на практиці в дошкільних навчальних закладах комп'ютерні ігри, вправи різної спрямованості, зазначаючи, що при науково обґрунтованих рекомендаціях щодо використання тої чи іншої гри дошкільники швидше запам'ятовують поданий матеріал, потім використовують свої знання в інших видах ігор. Отже, комп'ютерні ігри не замінюють традиційні види ігор, а лише доповнюють їх. Прикладом можуть бути ігри «Подорож до Країни Здоров'я», де діти повинні пройти різні шляхи, розв'язати певні завдання оздоровчого спрямування, щоб потрапити в цю чарівну країну. Або ігрові вправи на кшталт «Порадь Гномику, що потрібно робити, щоб бути здоровим та дужим», «Допоможи Петрику вибрити предмети, необхідні для миття рук», які взаємопов'язані однією метою: потрапити до незвичайної Країни Здоровляндії. Як результат, свої враження дошкільники втілюють в сюжетно – рольових або режисерських

іграх. Звичайно, наші спроби щодо розширення освітнього простору в ДНЗ шляхом розробки і застосування комп'ютерних ігор, в тому числі і ігор валеологічного спрямування, потребують доробок, науково – методичного забезпечення відповідно до завдань виховання і навчання дошкільників з урахуванням їх психофізіологічних особливостей.

Таким чином, як бачимо, сучасне життя висуває на перший план проблему формування життєво компетентної особистості. Правильна і доцільна організація освітнього простору в сучасних дошкільних навчальних закладах, врахування особливостей провідної діяльності дошкільників на різних вікових і індивідуальних етапах розвитку дасть можливість виховати дитину з сучасним поглядом на життя, впевнену в собі, яка з радістю піде до школи і шкільне життя дасть поштовх для її подальшого розвитку.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку « Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упорядник О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430с.

2. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко та ін. - К.: Світич, 2009. – 208с.

3. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: Монографія: у 2-х ч. / К.Л. Крутій. – Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. – 320с.

4. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: Монографія: у 2-х ч. / К.Л. Крутій. – Частина друга. Концепція, Програма розвитку та освітні програми ДНЗ. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. – 284с.

5. Ладивір С.О. Дошкільник напередодні шкільного життя // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2010. - №7. – С. 4 – 12.

6. Павлюк Т.О. Використання інформаційних технологій у системі неперервної освіти дітей дошкільного і молодшого шкільного віку /

Т.О. Павлюк // Реалізація наступності дошкільної і початкової освіти: Всеукраїнська науково – практична конференція: збірник матеріалів / Редкол.: К.І.Волинець, Г.Г. Кондратенко, Н.В.Кудикіна

та ін.. – К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2009. – 184с. – С.80 – 82.

7. Пеккер Т.В. Вплив комп'ютерних технологій на формування валеологічної свідомості у дітей старшого дошкільного віку. / Т. В. Пеккер // Вісник Інституту розвитку дитини. – Вип.4: «Становлення особистості у соціокультурному просторі ХХІ ст. – Серія: філософія, педагогіка, психологія. Збірник наукових праць. – К.: НПУ ім. Драгоманова, 2009. – 164с. – С.97 – 101.